

Uredništvo:
Schillerjeva cesta št. 3,
čvorišču, I. nadstropje.

Rokopisi se ne vračajo.

List izhaja vsak dan razun nedelj in praznikov ob 4. uri popoldne.

Sklep uredništva ob 11. uri dopoldne.

Nefrankirani dopisi se ne sprejemajo.

Anonimni dopisi se ne uvažujejo.

NARODNI DNEVNIK

Upravištvo:

Schillerjeva cesta št. 3,
Naročnina znaša za avstro-

ogerske dežele:

celoletno . . . K 25.—
polletno . . . K 12.50
četrletno . . . K 6.80
mesečno . . . K 2.10

Za Nemčijo:

celoletno . . . K 28.—

za vse druge de-

žele i. Ameriko K 30.—

Naročnina se pošilja vnaprej.

Za oglase (inzerate) se

plačuje od četverostopne
petit vrste po 12 h, za
večkrat natis primeren
popust.

Posamezna štev. stane 10 h.

Št. 242.

Telefonska številka 63.

Celje, v ponedeljek, 24. oktobra 1910.

Čekovni račun 48.817.

Leto II.

H kmečkim nemirom v Bosni.

V Bosni, osobito v banjaluški okolici, so se vršile zadnje tedne velike demonstracije in obhodi kmečkega prebivalstva. Oficijelno časopisje je celo govorilo o »vstaji« — in v banjaluški okolici je kar gomzelo orožništva in vojaštva, ki je imelo nalogo potlačiti »vstajo«. Ta je kmalu minila — in oficijozni skušajo sedaj prepričati svet, da so povzročili celo gibanje srbski deželni poslanci, da bi se ložje borili za obligatorično odvezo kmetov v bosansko-hercegovinskem deželnem zboru. Toda to je olupševanje položaja. Dejstvo je, da bosanski kmet spoznava od dne do dne bolj, da je njegovo sedanje stanje ne- vzdržljivo in da mora biti takozvano agrarno vprašanje, danes gotovo najnujnejše v anektiranih zemljah, rešeno, ako se noče bosanskega kmeta uničiti. Kajti okoliščina, da vladajo v tem oziru po tridesetih letih avstro-ogrskega »kulturnega dela« še vedno turške razmere, je za našo državo velika sramota. »Turške razmere« niso tukaj noben prazna fraza; kajti bosanski kmet je glede svojega socialnega stališča prav tam kakor njegov tovariš v Turčiji. V Bosni in Turčiji je upeljana še danes »tretina«.

Kaj je to »tretina«? Bosanski in hercegovinski kmetje niso razun prav neznatnih izjem, lastniki zemlje, na kateri prebivajo in katero obdelujejo. Največ zemlje imajo v svojih rokah veleposestniki — moslimani — kateri se nazivajo za bege ali age. Ti so pravi lastniki zemlje, dočim so »kmetje« samo dedni najemniki. Dedni najemniki pod jako težkimi pogoji. Kajti nikjer se ne da najemnikov tako lahko izsesavati kakor po sistemu »tretjine«, nikjer nima veleposestnik napram najemniku toliko zakonito zadržanih pravic kakor baš v teh deželah. Drugod plača najemnik lastniku zemlje svojo dogovorjeno najemnino, ni pa dolžen ničesar odrajtovati od tega, kar si je več pridobil s svojim pridom, svojo strokovno znanostjo in delom svoje rodbine. V Bosni je to drugače. Tam beg nima samo pravice do gotove najemnine v denarju temveč vzame toliko in toliko del pridelka, katerega je kmet sploh na zemljišču dosegel. Četudi si kmet kupi iz svojega denarja stroje, s katerimi zviša rentabiliteto gospodarstva, četudi ima izborno strokovno znanje, ženo dobro gospodinjino in otroke, ki mu pomagajo pridno pri delu — in torej z vsemi temi sredstvi poviša rodovitnost zemlje in pomnoži svoj pridelek, se mu te okoliščine, ki niso v nobeni zvezi z zemljo samo, pri »tretjini« prav nič ne upoštevajo: čim več ima in pridelja, tem več mora dati. Običajno tretjino, a v nekaterih krajih celo polovico.

To je jedro agrarnega vprašanja v Bosni in Hercegovini. Njegovo rešitev je obljubil že grof Julij Andraš na berlinskem kongresu — a do te rešitve ni prišlo še dandanes. Ni tedaj ničesar čudne-

ga, da imajo bosanski kmetje čakanja, kdaj se bo vladi poljubilo rešiti agrarno vprašanje v Bosni, že več ko dovolj. Že pri začetku prvega zasedanja bosansko-hercegovinskega sabora so sklenili hrvaški in srbski poslanci koalicijsko, katere se je z vso energijo polotila agrarnega vprašanja v Bosni. Toda bosanska ustava je pravi unikum. Za veljavnost kakega zakona ne zadostuje samo najvišje po-tjenje cesarjevo ampak morate zakon odobriti tudi avstrijska in ogrska vlada. In zlasti slednja pa se je energično izrekla proti obligatorični desetinski (tretjinski) odvezi kmetov.

Vladi pravita, da bi bila v tem slučaju nevarnost, da bi age lahko obubožali, ker bi preveč razmetavali denar ali pa bi lahko dežela obubožala, ker bi se age, ki so sicer Srbi ali največ mohamedanci, izselili v Turčijo. Kmetje pa bi pre potem zanemarjali svoje gospodarstvo in bi iz njih nastal sam proletarijat. V resnici pa se vladni krogi boje zamere veleposestnikov, ki so njihovi najzvestejši privrženci. Zastopniki obligatorne odveze so si vse prizadeali, da bi sestavili v tem oziru tak program, kateri bi vse vladne pomisleke ovrgele. Najprej so izjavili, da so za dosti dolgo prehodno dobo, v kateri bi se age lahko naučili samostalnega varčnega gospodarstva. Proti nevarnosti izseljevanja v Turčijo je našel srbski politik dr. Dimović formulo, katero so porabili z velikim uspehom pri rešitvi agrarnega vprašanja na Japonskem. Najprej bi imel aga od kapitala za svoja posestva samo pravico do obresti; še le za nekaj let bi se mu izplačal najprej jeden potem še le drugi del glavnice. A tudi na proletarizacijo kmeta so mislili hrvaški in srbski politiki v Bosni. Mislili se je v tem oziru na določbe, da bi se posestva ne bi smela prodati niti čez določeno mero zadolževati. Skrbljivo bi torej bilo za neki eksistenčni minimum, ki bi obvaroval kmeta pred popolnim obubožanjem.

Jasno je torej ko beli dan, da so vladni izgovori proti obligatorični odvezi kmetov le pretveza za globlje — politične vzroke. Če bodo pa mogli ti politični vzroki vzdržati proti jednodušni volji dvamilijonskega bosansko-hercegovinskega prebivalstva, je zelo dvomljivo. Prvo zanimivo debato o tem vprašanju bomo pa slišali v delegacijah — upajmo, da bode velik »zagovornik« Bosancev dr. Johann Schusterschitz vsaj v plenumu spregovoril svojo »mogočno« besedo za uboge Bosance. V odseku jih je »hrabro« zapustil.

Avstrijski Jugoslovani in morje.

Spisal dr. Karl Slanc.

(Dalje.)

Kaj pa mi avstr. Jugoslovani? Prej, pred zbu-
jenjem narodne zavesti, torej pred 60—100 leti

smo bili predmet ponemčevanja. Potujočevalo se nas je, da se državi olajša vladanje. Na razvijanje večje kulture pri nas se ni dosti mislilo v vladnih krogih. Jožef II. se zanima za vse obrti in posebno za industrijo in hoče kat. duhovenstvu vzeti njegovo moč. On ne zmaga, ker je preveč germaniziral; njemu prevržejo nenemški narodi vse načrte, ki bi omogočili večjo omiko. To nemčenje se ni obneslo, najmanj pa na Češkem in med energičnimi Madžari. Madjari in Poljaki so že odstranili nemške sledi iz absolutističnih časov. Čehi že precej in še imajo z njimi opraviti, ali srečno zmagujejo, Hrvati ravno tako. V vseh teh narodih so sodelovali v dobi pretečenih 100 let še v avstr. vladah važni veleposestniki. Le naši veleposestniki se niso zganiili, dasi so videli, kako v vsakem nemškem narodu veleposestnik v prvih vrstah stopa proti absolutizmu, ki hoče vse ponemčiti. Kat. duhovniki so delali opozicijo cerkve proti reformam Jožefa II. v cerkvenih stvareh, zaradi narodnostnih vprašanj niso bili jezni. Na Slovenskem je bilo sicer dosti duhovnikov prijateljev Jožefovega nastopanja proti rimski kuriji. V dobi absolutizma v Avstriji se je dosti Slovencev ponemčilo v obmejnih krajih. Meščan je po večjem nemški govoril, zavedal se ni slovenske narodnosti, veleposestnik tudi ne, tedaj je ostal kmet, ta je pa bil še tlačan in ni imel nič govoriti.

Ali Hrvati, in pod tem imenom jemljem tudi Srbe, niso po absolutizmu dosti trpeli glede narodnosti. Njihovi graničari so bili že v času Marije Terezije nemčeni, ali Maročiči, Filipoviči so ohranili vedno zvestobo slovanski domovini. Nekaj nemških vasi so dobili v teh časih Hrvati, ali oni so trdni in zdaj po aneksiji Bosne in Hercegovine še trdnejši, ravnotako tudi dalmatinski Hrvati. Ker je pri nas dinastija vse, bo ta sedaj tudi Hrvate lahko izgrvala proti Madjarom, Nemcem, Lahom, ako bi ti hoteli biti preveč samosvoji. Po samostojnosti stremijo vsi narodi naše Avstrije, ker le v njej vidijo mogočnost razvoja v časovnem duhu. Ta stremiljenja pa pridejo v navzkrižje z interesi dinastije, ker si ta ne bo dala jemati oblasti čez armado in druge ustanove in ne bo hotela biti zgolj osebna vez. Med dinastijo in posameznimi narodi bo tedaj vedno kaj navzkrižja in, ker sta Nemec in Madjar že precej močna in avstr. Lah ni brez pomena, (saj če zastoče, čujemo takoj odziv iz italijanske države!) smo Slovani dobri za protitežja. Takim protitežam se mora kaj dati, zastoj ni nič na svetu; Čehi so v pretečenih desetletjih že dobili marsikatero važno pravico, ki jim olajšuje njihove boje proti Nemcem. Hrvati si bodo tudi zasigurali, ako bodo pametno lavirali, v naši državi svojo bodočnost.

Mi mali Slovenci smo reveži. Mi nič ne štejemo. Spadamo pod avstr. dedne dežele in teh se ne sme spreminjati; še zjediniti se nas ne sme pod eno politično deželno vlado; — Nemci bi tako zavpili, da bi

LISTEK.

Ugonobila je berača.

Iz cikla »Malostranske pripovedke«. Češki
spisal Jan Neruda. — Poslovenil Iv. Stukelj.
(Konec.)

Bil je prekrasen junijev dan. Gospod Vojtišek je stopil iz cerkve sv. Miklavža, del si čepico na glavo kot obrano proti pekočemu solncu, ter korakal počasi čez sedanje štefansko predmestje. Ob sohi sv. Trojice se je ustavil in sedel na stopnice. Vodenjak za njim je glasno žuborel, solnce je ljubko igralo, bilo je tako prijetno! Najbrže bo danes neke obedoval, kjer imajo »bed šele po dvanajsti uri.

Komaj se je usedel, dvignila se je ena izmed beračic od duri Miklavške cerkve ter šla v tej smeri. Nazivali so jo »milijonova baba«. Druge beračice so obljubovale, da jim darovano miloščino Bog stotisočkrat povrne, ona pa je šla takoj v »milijone in milijone«; zato je tudi gospa oficijalka Hermannova, ki je hodila k vsem licitacijam po Pragi, dajala miloščino edino le njej. Milijonova je stopala ravno, kadar je hotela, in šepala, kadar je hotela. Tokrat je šla ravno in pokonci k gospodu Vojtišku ob sohi. Plateno krilo se ji je skoro brezslušno opletalo okoli suhih beder, močno v čelo potisnjen moder robec je kimal gorindol. Njen obraz mi je bil vselej neznansko zopern. Same drobne gubice, kakor tenki rezanci, so se prepletali proti koničastemu nosu in ustom. Oči so ji bile žolto-zelene kakor mačkine.

Pristopila je blizu k gospodu Vojtišku. »Hvaljen bodi Jezus Kristus!« je namrdnila z usti.

Gospod Vojtišek je prikimal v znamenje, da soglaša.

Milijonova je sedla na drugi konec stopnic ter kihnila. »Br!« je pripomnila, »jaz nimam rada solnca, kadar sije na-me, moram kihati.«

Gospod Vojtišek — nič.

Milijonova je potegnila robec navzdol in sedaj se je videl ves njen obraz. Z očmi je pomežikovala nalik mački na solncu, sedaj so se zaprle, sedaj zopet zasvetile kakor dve zeleni črti. Usta so se ji vedno kremžila; kadar so se odprla, prikazal se je spredi zgornji edini zob ves črn.

»Gospod Vojtišek«, je začela zopet, »gospod Vojtišek, jaz vedno pravim, ako bi hoteli!«

Gospod Vojtišek je molčal. Obrnil je le obraz proti nji ter ji gledal na usta.

»Vedno pravim: da, ko bi hotel gospod Vojtišek, ta bi nam mogel povedati, kje so dobri ljudje.«

Gospod Vojtišek — nič.

»Zakaj pa tako uprto gledate name?« je vprašala milijonova čez trenutek. »Kaj pa je na meni?«

»Ta zob! — čudim se, čemu imate ta edini zob!«

»Ah, ta zob!« vzdihnila je in pripomnila: »To veste, da izguba zoba pomenja vedno izgubo enega dobrega prijatelja. Vsi so že v grobu, kateri so mi oili odkritosrčni in prijazni — vsi. Samo eden je še ostal, a ne vem zanj — ne vem, kje je ta moj dobri prijatelj, katerega mi je postavil milostivi Bog na življenja pot. Ah, mili Bog, jaz sem popolnoma zapuščen!«

Gospod Vojtišek je gledal predse ter molčal.

Nekaj kakor usmev, kakor radost je preletelo beračici obličje, a to je bilo priskutno. Usta so se ji zožila, vse obličje se ji je potegnilo do ustnic kakor pecelj.

»Gospod Vojtišek!«

»Gospod Vojtišek, midva bi mogla biti še srečna. — One dni se mi je vedno o vas sanjalo, jaz mislim, da to hoče Bog. — Vi ste tako osamljeni, gospod Vojtišek, nikdo vam ne postreže. — Vi imate prijaznost povsod, imate obilico dobrih ljudi. — Glejte, jaz bi se preselila k vam. Nekaj pernic imam —«

Gospod Vojtišek je medtem polagoma vstajal. Že se je vzravnaval in z desnico si je naravnaval senčilo čepice. »Rajši mišnice!« je zahrknil slednjič ter se obrnil brez pozdrava.

Korakal je počasi proti Ostruhovi ulici. Dve zeleni krogli sta svetili za njim, dokler ni izginil za voglom.

Potem pa si je milijonova potegnila robec do brade in sedela dolgo neprimaknjena. Slednjič pa je zaspala.

Čudne novice so se mahoma začele širiti po Malistrani. In kogar so doletele, popraskal se je za ušesi. »Gospod Vojtišek«, se je često slišalo v pogovorih, in za trenutek si zopet slišal: »Gospod Vojtišek!«

Brzo sem zvedel vse. Gospod Vojtišek baje ni bil siromak. Gospod Vojtišek je baje imel tam za vodo, na Frančiškovem, dve hiši. Tudi to ni res, da bi bival pod gradom neke v Bruski.

Norčeval se je iz dobrih malostranskih sosedov! In pa tako dolgo!

odmevalo v nemškem rajhu. Da bi se nas zjedini- lo z Dalmatinci, tudi na to ni misliti, še manj pa z vsemi Hrvati. Mi za enkrat nič ne štejemo in ker Nemci na Češkem ne morejo pridobiti več tal in tudi ne drugod, so za nas Slovence tako skrbni, da nam že skoraj zraka primanjkuje v ljubeznipolnih objemih Nemcev in Lahov, katera sosedu si privoščita vsak en kos naših dežela. In vendar smo glede rešitve Trsta in Adrije pred Italijani poleg Dalmatincev in isterskih Hrvatov najvažnejši avstr. narod.

Katol. duhovnik sedi v Avstriji v vladni hiši na dobrem mestu, ta bi lahko kaj pomagal na tem mestu slov. narodu. Ali ta naš duhovnik mora nastopati, kakor velevajo koristi hierarhije, kat. cerkve, ki niso identične s koristmi slov. naroda

Kat. duhovnik je najstarejši mednarodni element na svetu, kat. duhovnik ima svojo državo in mora za njo skrbeti, skrbeti za to, kar vsebuje skrb za svoj stan, za sebe. Človek brez familije, lastnik velikih fondov in, dokler neumnost ne izumre, srečni poselnik petic pobožnih ljudi, ali vsaj umirajočih, katerim še podedovani katolicizem v krvi leži.

Politična moč je važna za življenje vsakega naroda. Ako bi vrhovno vodstvo kat. cerkve hotelo (in hotelo bi, ako bi bilo videlo v tem zase posebne koristi!), bi mi Slovenci bili že pri vladah upoštevan narod; ako bi kat. duhovnik hotel, bi Nemci ne bili politični zavezniki avstr. Italjanov, nas bi se že davno upoštevalo v zvezi z drugimi Jugoslovani kot naravnega stražnika Adrije in Trsta pred zgubo po kaki nesrečni vojni. Ako se nas avstr. Jugoslovane okrepi kulturelno, gospodarsko, da zavladamo v obmorskih mestih v Istri, Dalmaciji, na Slovenskem, kdo more potem roko položiti na ta državi toliko vreden in tako važen svet in morje ob njem?

V Avstriji obstoji vladanje dostikrat v pametnem izkoriščanju raznih narodov, protistavljanju, zastavljanju, protežiranju enega proti drugemu. V Švici tega ni, tam so ljudje vseh treh narodnosti, nemške, francoske in italijanske enako omikani in dobro izhajajo. V Avstriji se bo tako, kakor gori povedano, diplomatičiziralo še dolgo; dokler pa bo kat. duhovnik imel kaj veljave v drž. vladah, bode vlekel z zastopniki onih narodov, kateri imajo in bodo imeli začasno največ veljave v vladah; — »kaj mi more dati ubogi zlodij«, pa velja zanj glede revnih narodov. In tako mi Slovenci in tudi drugi avstr. Jugoslovani nimamo politične moči, ne moremo nastopati ne proti Nemcem, ne Madjarom, ne Italjanom, kakor bi bilo prav za nas in dinastijo, za vso državo, da bi bili trdni stražniki jadranskega morja. Škodilo državi tudi ne bi, ako bi bilo naše gospodarstvo dobro razvito; nekaj davkov bi lahko plačali več. Tako pa težavno gradimo naše poslopje kulture, tako se težje pripravljamo za izvrševanje kapitalističnega gospodarstva na vsej črti in težje pripravljamo njega kulturo. Zadnji bomo, ko bo prihajalo že kaj drugega na površje razvojev. — Na Slovenskem smo nekaj časa prav srdito gledali na naše farovške ljudi. Videli smo, kako pomagajo zavirati razvoj naroda v boljše. Seveda bi morali pomisliti posvetnjaki, da ta človek drugače ne more, ne sme. Njegovi boji so stanovski za veljavo, za kos kruha. Ali drugod so tudi; toda ko je treba narodnosti kaj v dobro storiti, so vsi na mestu. Čehi so bili Husiti in dosti tega duha je še v njih, ali češki duhovnik je vselej najti v vrstah narodnih boriteljev. — Ako bi slov. duhovnik s tako srditostjo nastopal za vprašanje »biti ali ne biti slov. naroda«, kakor nastopa proti slov. strankam, ki so mu protivne, bi se nam vse drugače godilo v obmejnih krajih in v središčih. Pa naši duhovniki vendar že tudi plešejo, sokolijo v povzdigo narodne zavesti, v državnem zboru so delali obstrukcijo, ko so Italjani zahtevali svojo juridično akademijo v Trstu. Kat. duhovniki so sedaj člani cislitvanske vlade, to je gotovo, in tedaj obstruirajo kat. duhovniki proti svoji vladi! — Duhovniki so edini merodajni v vodstvu slov. kleri-

kalcev. Torej! — Naši slovenski duhovniki niso najti v vrstah onih, ki delajo v parlamentu za povzdigo politične moči slov. naroda, jugoslovanstva. Vladna prijaznost jim daje moči, da lažje zavladajo v domovini, da lažje priklepajo kmeta na-se in z njegovimi glasovi pridobijo nadvlado v občini, v deželnem zastopu. Tedaj ne morejo biti doma sovražniki nemških, laških pretenzij. Tako, kakor naš duhovnik, bi morali postopati naši posvetnjaki z vladami, morda bi kaj dosegli v korist varstva Slovencev pred tujčenjem zaradi važnosti Adrije. — Tako mešetarjenje bi se težko strinjalo s tem, da se v domovini odbijajo napadi Nemcev in vlad na našo narodnost. Naši duhovniki ne vidijo nevarnosti za narodnost, oni so v tem oziru mirni državljani in ko so na Kranjskem bili nekaj let liberalni Slovenci z nemškimi veleposelniki zvezani proti duhovnikom, so duhovniki delali na to, da dobijo Nemce na svojo stran, da zavladajo v dež. zboru in liberalstvo lažje tudi s tem pobijajo v drugem življenju. Vsaka stranka išče zaveznikov, to je naravno, ali ako je kaka slov. stranka vladna in je zvezana z domačimi Nemci v kakem autonomnem zboru, potem mora tudi na to gledati, da pridobiva slov. narodnosti kaj dobrega, da odkrha vsaj nekaj osti nemškemu prodiranju v naše kraje. Tega ni zaslediti v zvezi naših duhovnikov z Nemci na Kranjskem, z Lahi na Primorskem, z Nemci v centralni vladi. In to je kvarno za našo narodnost. Ako se vse to pregleda, potem moramo sprevideti, da imata Lah in Nemec prav lahko delo v prodiranju v slov. zemljo. Tudi če bi ne bilo nobenega drugega strankarstva na Slovenskem, in bi bili vsi Slovenci zadovoljni z vodstvom in delom duhovništva, tujci bi rezali vseeno kos za kosom od Slovenstva; naš duhovnik ima enkrat svojo dano pot, on je član internacionale, katoliške hierarhije, ki se ne more brigati za to malo Slovenstvo, ker se ne bo zaradi njega kregalo z Italijani ali Nemci.

Tujčenje kakega naroda je zavora napredovanja, ako se isto ne more zgoditi v kratkem času. Boji proti tujčenju stanejo čas in denar, ki bi se lahko porabila za kulturno delo, narod stagnira v napredovanju. Dosti boljših talentov tujčenje pokvarja v značaju. Renegat še ni bil nikjer v časti. Nas Slovence potujčujejo v šoli, v uradih, v mestih, ob mejah tudi v cerkvah, v vsem življenju, od zibe do groba. Vsak drugi narod bi že bil iztreptal, dasi smo na že manjšem svetu in smo maloštevilnejši v primeri s tem, kako se mi in drugi narodi množimo. Morebiti postanemo še važni v avstr. politiki, morebiti nas bo še rabila Avstrija. — Ali pa se tedaj ne bo glasilo iz naših vedno redkejših vrst: pozdravljen cesar, umirajoči te pozdravljam! ... (Dalje sledi.)

Politična kronika.

POLJAKI K ČEŠKO-NEMŠKI SPRAVI.

Vsi poljski listi so ob začetku češko-nemških sporazumnih konferenc prerokovali, da ne pride do nobene sprave in da se bodo te konference prav tako razbile kakor vse njihove prednice. Sedaj pa delo v Pragi dobro napreduje in je prav zanimivo, kakli glasovi se oglašajo v poljskem časopisju. — Sliši se namreč, da se bode v slučaju dobrega rezultata porazumnih konferenc v Pragi izvršila rekonstrukcija kabineta. »Nowa Reforma« v Krakovem sodi še celo, da imamo v slučaju, da gre v Pragi še nadalje delo gladko izpod rok, že v štirih tednih novo ministerstvo z Bienertom na čelu. — Torej tretji Bienertov kabinet. Drugi Bienertov kabinet je, kakor znano, odločno protislovanski. In »N. R.« pravi, da se je »Slovanski jednoti« stožilo po portfeljih; Bienert je pa dejal, da iste dobi — via Praga. Zato je došlo do sporazumnih konfe-

renc, ki nimajo samo namena ugotoviti delazmožnost češkega deželnega, temveč tudi avstrijskega državnega zbora. Še le takrat, ko bodo Čehi v vladni večini, bo upati na dovolitev novih davkov. Ako pa bi se pogajanja v Pragi razbila, pa bo državni zbor prihodnje leto po zasedanju delegacij razpuščen in došlo bo do novih volitev. »Czas« je prepričan, da pride po porazumu v Pragi do spopolnitve vladne večine in rekonstrukcije kabineta, katera pa se bode na željo Nemcev obrnila proti — Poljakom, to je, da se bodo istim dali le brezpomembni portfelji. Zato bode moralo po »Czasovem« opominu Poljsko kolo v slučaju sporazuma v Pragi prav — previdno postopati. — Na to pravijo »Národní listy«: Iz češko-nemškega spora so imeli največji dobiček Poljaki. Vlada je vedno rabila njihove glasove, kateri bi pa utegnili postati sedaj — cenejši.

DROBNE POLITIČNE NOVICE.

Iz Portugalskega. Glede priznanja portugalske republike poročajo včerajšnji listi sledeče: Braziljska vlada se je obrnila do severnoameriških Zedinjenih držav in drugih ameriških republik s prošnjo, naj vse ameriške republike skupno priznajo portugalsko republiko. — Francoska vlada je pozvala angleško in špansko, da naj skupno pripoznajo portugalsko republiko. — V vatikanskih krogih se zahtuje, da odpoklicanje papeškega nuncijsa iz Lisabone še ne pomenja definitivnega prerušenja diplomatičnih vezi z novo portugalsko republikansko vlado, akoravno papež sodi o bodočem razmerju med Vatikanom in Portugalsko jako pesimistično. — Volitve v novo državno zbornico se bodo vršile še le meseca januarja.

Spremembe v vodstvu krščanskih socijalcev. Vzdržujejo se vesti, da bivši minister dr. Gessmann odloži predsedništvo krščansko-socijalne stranke, katero prevzame baje predsednik poslanske zbornice dr. Pattai. Ta te vesti odločno dementira.

Iz gališkega deželnega zbora. V sobotni seji gališkega deželnega zbora je poročal profesor Glombinski v imenu odseka za volilno reformo o volilni reformi za gališki deželni zbor. V odseku so se vsi člani izrekli za splošno, direktno in tajno volilno pravico, le glede principa enakosti niso bili nazori edini. Upati pa je, da se bo tudi v tem oziru našla kompromisna formula. Odsek za volilno reformo je predlagal resolucijo, ki priporoča, da naj se rešijo predlogi glede volilne reforme po možnosti še v tem deželnozbornem zasedanju. Rusini so zahtevali za se pravice v mestih in vzhodnih galiških okrajih ter se zavzemali za enakost volilne pravice. Poljski demokrati so izjavili, da so za narodnostni mir z Rusini.

Štajerske novice.

Otročji izgovor. Vsi napredni slovenski in češki listi so zadnji teden soglasno konstatirali, da se je odrekel g. dr. Schusterschitz gotovo v sporazumu z vlado mandata v del. ods. za zun. in bos. zadeve, ker bi za vlado težko govoril kot »obstrukcionist«, proti vladi pa bi z ozirom na kranjsko kravjo kupčijo ne mogel. In bilo bi baš letos, po bosansko-hercegovinski aferi, tako važno, da bi načelnik največje slovenske stranke v tem odseku spregovoril in podal svoje nazore o naši zunanji politiki še bolj pa o aneksiji, ki nam je povzročila toliko stroškov in o bosanskih kmetih, zaradi katerih je ta vitez Schusterschitz lani celo — obstruiral. Pa kaj še — ribničanski diplomat in mešetar je ostal doma — vladi na ljubo, in ker ga »Slovenec« ne more drugače zagovarjati, trdi, da so liberalni listi poročali, da je Schusterschitz odložil tudi — delegacijski mandat. Tega Sch. seveda ni storil in liberal-

Nastala je ogorčenost. Moški so se jezili, bili so razžaljeni, sramovali so se, da so bili lahkoverni.

»Malovredneži!« je rekel nekdo.

»Res je!« se je hudoval drugi, ga je-li kdo videl beračiti ob nedeljah? Tedaj je bil najbrže doma, v svojih palačah ter je jedel pečenko.

Ženske so še dvomile. Dobri obraz gospoda Vojtiška se jim je zdel vendar le preodkritosrčen. Prišel pa je dodatek k tej novici. On ima baje tudi dve hčeri in ti sta — gospodični. Ena ima lajtanta, a druga hoče iti k gledališču. Nosi le rokavice in jezdari v drevoredu.

To je odločilo tudi pri ženskah.

V dvakrat štiriindvajsetih urah se je predručila usoda gospoda Vojtiška. Povsod so ga odganjali od vrat, da so »hudi časi«. Kjer je imel obed, je slišal, da »ni danes nič ostalo«, ali »Ubogi smo, imeli smo le grah, a to ni za vas.«

Pouličnjaki so poskakovali okoli njega ter klicali: »Hišni gospodar! Hišni gospodar!«

Bil sem v soboto pred hišo ter videl bližajočega se gospoda Vojtiška. Gospod Herzl je stal kakor po navadi v svojem belem predpasniku med vrati, naslonjen ob kamnite podboje. Nehote in kakor v nejasnem strahu sem prihitel v hišo ter se skril za ogromna vrata. Odtam sem natančno videl gospoda Vojtiška, ki se je približal.

Čepica se mu je tresla v roki. Ni prišel kakor ponavadi z jasnimi lici. Glava je bila sklonjena, žoltasti lasje zmršeni. »Hvaljen bodi Jezus Kristus!« je pozdravil z običajnim glasom. Pri tem se mu je glava dvignila. Obraz mu je bil blede, oko pa, kakor bi bilo prevlečeno z dremoto.

»To je dobro, da pridete«, je dejal gospod Herzl.

»Gospod Vojtišek, posodite mi dvajset tisoč. Ne bojte se, da pridete ob nje, bodo na dobri hipoteki. Mogel bi kupiti hišo tam poleg »laboda«. —

Ni dokončal.

Gospodu Vojtišku so se hipoma udrle solze. »Saj sem — saj sem —«, je zaihtel, »bil celo življenje tako pošten!«

Potočil se je prek ulice ter kresnil ob zidu, kjer se zavije proti gradu. Glavo je položil na kolena in glasno jokal.

Planil sem v sobo k roditeljem, tresoč se na vsem životu. Mati je stala ob oknu ter gledala na ulico. Vprašala je: »Kaj pa mu je rekel gospod Herzl?«

Strme sem gledal skozi okno tam na plakajočega gospoda Vojtiška. Mati je ravno kuhala kavo za popoldan, a vsak trenutek je pristopala tudi k oknu, pogledovala ven ter zmajevala z glavo.

Zdajci zapazi, da se gospod Vojtišek počasi dviguje. Urno je vrezala krajec kruha, položila ga na piskrček s kavo ter pohitela ven. Klicala je, migala s praga, gospod Vojtišek ni videl, ne slišal. — Šla je čisto k njemu ter mu podala piskrček. Gospod Vojtišek je nemo gledal na njo. »Bog povrni«, je slednjič zašepetal ter dodal: »ali sedaj ne morem ničesar povžiti.«

Gospod Vojtišek ni več prosil po Malistrani. Za reko pa sploh ni mogel hoditi od hiše do hiše, niso ga poznali ne ljudje ne policaji. Postajal je na Križevniškem trgu ob Klementinski lopici, ravno vojaški stražnici nasproti, ki je stala pri mostu. Videl sem ga tam vsakikrat, ko sem ob prostih četrtkih popoldne hodil ogledovat v Staro mesto izložb

knjigotržcev. Čepica je ležala pred njim na tleh, glava mu je vedno visela k prsim, v rokah je držal mlek, zmenil se ni za nikogar. Pleša, obraz, roke, niso več tako blestele in rdele kakor pred nedavnim, zažoltela polt se je zgrbančila v luskinaste gube. Naj-li to povem, ali ne? — a zakaj ne bi povedal, da se nisem upal naravnost k njemu, da sem se vedno plazil okoli stebra, da bi mogel svoje četrtletno imetje, šajnovi groš, odvzadi v čepico vreči in potem urno zbežati.

Potem sem ga srečal enkrat na mostu; peljal ga je policaj na Malostran. A zatem ga nisem videl več. —

Bilo je mrzlo svečanovo jutro. Zunaj še mrak, okno je bilo sam debel, rožnat led, v njem se je oranžasto odsvital ogenj od nasprotne peči. Pred hišo je zaropotal voziček in psi so zalajali.

»Skoči mi po dva masleca mleka«, je velela mamica. »Toda zavij si vrat!«

Zunaj je stala mlekarica na vozičku, za njim pa policaj gospod Kedlicki. Kos lojeve sveče je medlo svetil v štirivoglati stekleni laterni.

»Kaj pa je z gospodom Vojtiškom?« je prašala mlekarica ter prenehala vrteti z vrtalcem. Bilo je mlekaricam sicer uradno prepovedano z vrtalcem delati lepотно smetano, toda gospod Kedlicki je bil dobrasrčen mož, kakor sem to že povedal.

»Da«, je odgovoril, »našli smo ga po polnoči na vhodu poleg topničarske vojašnice. Bil je popolnoma zmrzel in položili smo ga v mrtvašnico h Karmelitanom. Imel je le raztrgano suknjo in hlače, niti srajce ni imel.«

ci ga po nedolžnem napadajo. To je vendar zagovor, in dokaz, katerega sicer resno jemljejo samo — mežnarji in politično prav nedolžni — kaplani.

Piko, so napravili klerikalci za svojimi napadi na narodno učiteljstvo na Sp. Štajerju zaradi delitve dež. šolskega sveta ozir. spremenitve deželne šolskega nadzornega zakona. Sedaj ko je učiteljstvo ostro in precizno izreklo po »Zvezi« o teh vprašanih svoje mnenje — so pa klerikalci utihnili. Nič jim ni za to, da bi razpravljali o teritorialni delitvi dež. šol. sveta, nič jim tudi ni za to, da bi priznali učiteljstvu pravico do zastopnika v deželnem šolskem svetu. Iz prve okoliščine lahko uvidi naša javnost, koliko je bilo klerikalcem in jim je na tem, da bi imel slovenski narod kak dobiček od delitve dež. šol. sveta, — iz druge pa vidi učiteljstvo kot stan, kako ga klerikalci upoštevajo in koliko je verjeti njihovim obljubam.

Včerajšnja pevka slavnost v Celju pomenja za celjsko nemštvo prežalostno blamažo. Die schönen Tage von — Cilli sind vorüber — si je otožno mislil marsikateri zagrizen renegat, ko je videl včeraj to — pogrebščino. Zmagonosno je naznanjala »vahtarica«, da pride v Celje najmanj — 400 pevcev na koncert zveze spodnještaj. nemških pevskih društev. A prišlo jih je dopoldne z mariborskim vlakom komaj 70—80. Na kolodvoru jih je sprejel nekoliko jecljajoče sicer, a — lakonično debeli Teppei. Čudili smo se, da ni bilo niti župana dr. Jabornegga niti podžupana niti drugih nemških korifej blizu. — Dr. Zangger in — Balogh menda še nista polnovreden urogat za Jabornegga in Ambrožiča? Iz kolodvora so se gostje podali prav tiho v »Nemški dom«. Nič klicanja, nič hajljanja, nič navdušenja — vse je bilo tiho. Zjutraj ste bingljali na Glavnem trgu le dve zastavi, po Graški cesti menda štiri ali pet, v Rotovski ulici istotoliko. Seveda ko so kmetje odšli in so nemški kramarji zaprli svoje štacune, je ponižno in sramežljivo pokukalo na ulico še nekaj frankfurtaric. Čudimo se, čudimo, da ni bilo več zastav! Ali Jaborneggov pozivi na verne nemške brate v Celju nič več ne izdajo? Ali pa ga je sobotni »Hechtentisch« v »Volksstimme« tako zelo pöparil? Tako klaverne slavnosti pač še ni doživele nemško Celje. Ja, die schönen Tage von — Cilli sind vorüber... to je nepobitna resnica in mnog celjski meščan kaže klikovcem mesto zvestonemškega prepričanja in frankfurtarice le še — figo. Pri koncertu je bilo tudi malo »navadnega« meščanstva. Počasi bo v Celju — res boljše!

Neverjetna skrb oblasti za šulferajnsko šolo v Ciršaku. Ker je nova nemška šola v Ciršaku, ki jo zida šulferajn, popolnoma brez potrebe, se je ljudstvo z malo izjemno dvignilo kot en mož proti drzni nakani šulferajnovi. Vendar se je vse vršilo v mejah dostojnosti in niti nobeno oko postave ni moglo najti dlake v jajcu. Nemški listi »pred vsem« Marburger Zeitung, »Grazer Tagblatt« in »Tagespost« in seveda tudi ptujski »Štajerc«, so zagnali grozen vik in krik, da so Nemci, posebno zidarji in delavci pri stavbi v smrtni nevarnosti, da jih Slovenci ne pobijejo. Širile so se govorice, ki so zašle seveda tudi v nemške liste, da bodo Slovenci požgali šulferajnovcem hiše itd. Mariborsko okrajno glavarstvo je nasledlo na ta poročila in je poslalo takoj orožniško asistenco za šulferajnovce v Ceršak. In tako morajo ubogi orožniki čuvati naše »patriotične« Nemce in v dolgočasnih nočnih urah se zabavati s poslušanjem sovinskega skovikanja in šumljanjem valov Mure. Čudno skrb imajo vladni organi za prusofilske protestantske šulferajnovce in sudi-markovce.

v Kmetijsko zborovanje na Teharju. V nedeljo dne 30. okt. t. l. po večernicah priredi Šentjurska kmetijska podružnica svoje zborovanje pri Cajhnu. Na vsporedu je predavanje in pogovor o jesenskem gnojenju. Člani, kakor tudi vsi isti, ki se zanimajo za predmet, se uljudno vabijo. Sprejemajo se tudi naročila na umetna gnojila.

v Kmetijsko zborovanje v Dramljah. V nedeljo dne 30. oktobra t. l. po rani maši priredi šentjurska kmetijska podružnica svoje zborovanje v prostorih nove šole. Na sporedu je predavanje in pogovor o jesenskem gnojenju. Člani, kakor tudi vsi isti, ki se zanimajo za predmet, se uljudno vabijo. Sprejemajo se tudi naročila na umetna gnojila.

v Iz Št. Pavla pri Preboldu nam pišejo: Popočil se je pos. gosp. Vinko Šlander z gospdč. Angelo Markušekovo iz Št. Jurja ob Tabornu. — Mlademu naprednemu paru naše iskrene častitke! G. Šlander je ustanovni član požarne brambe v Grajski vasi in še danes njen odbornik, nadalje poverjenik CM podružnice v Št. Pavlu in sploh pridno sodeluje pri vsaki narodni stvari.

v Iz Podsrede. Umrli je 22. tm. Jera Veres, mati našega narodnega župana Avg. Preskarja. Bila je dobra, poštena narodna žena.

v Sadna letina v ptujski okolici je letos srednja. Cene za lepo blago se gibljejo med 12 in 16 vin kg. Na ptujskem kolodvoru je s sadjem zelo živahen promet.

v Obesil se je pri Sv. Urbanu nad Ptujem brivec Karl Pichler iz doslej neznanih vzrokov. Pokopali so ga na tamkajšnjem pokopališču.

v Čeden parček. Iz Maribora nam pišejo: Zgini-la sta 33 letni posestnik Josip Kock iz Pobreža in 15 letna hčerka železniškega sprevodnika Adela Striedinger. Najbrž je zapustil precej zadolženi Kock svojo ženo s štirimi otroci in je zginil s 15 letnim dekletom.

v Drobne ptujske novice. Ptujski občinski svet upelje v kratkem stalni taksni red za izvoške. To je bila že davnej nujno potrebna stvar. — Imenovanje nadučitelja Herica v Cirkovcih za šolskega nadzornika v Ptuj se je sedaj tudi uradno objavilo.

Druge slov. dežele.

v Občinske volitve v Ljubljani je baron Schwarz razpisal in sicer po novem volilnem redu. In kdaj bodo? boste vprašali. To pa vedo bogovi, ker baron Schwarz je bil tako pameten, da v zadnjem razglasu ni povedal niti kdaj bodo volitve niti do kdaj se imajo razpoložiti volilni imeniki. Očividno je, da hoče baron Schwarz vladnega komisarja Laschana še prav dolgo držati na krmilu, da bo mogel s primernimi manipulacijami pripraviti tla nemško-klerikalni alijansi.

v O kranjski deželni banki in občinski hranilnici. Kranjski klerikalci ustanove, kakor je znano, deželno banko in občinsko hranilnico. — Za ravnatelja deželne banke bo imenovan dr. Kobal, za ravnatelja občinske hranilnice pa Fran Jošt, bivši ravnatelj celjske »Zadružne Zveze«.

v Stavka strojnikov trgovskih ladj. Zveza strojnikov na trgovskih ladjah v Trstu, katera je dobila na svoje zahteve po zboljšanju plače in drugih gospodarskih vprašanih, negativen odgovor, je v soboto soglasno sprejela stavko. Na stavki so udeleženi strojniki 19 različnih paroplovnih družb.

v Argentinsko meso za Gorleco. V seji mestnega sveta 20 tm. je poročal dr. Cristofolletti, da pride prihodnji mesec ali ob novem letu v Trst toliko mesa iz Argentine, da ga tvrdka Cosulich odstopi lahko tudi drugim mestom ter da ne pojde vse na Dunaj. V Gorico bi ga lahko poslali 10 tisoč kg. Mestni svet stopi radi tega v dotiko z društvom mesarjev.

Celovec. Sudiarka je razpisala šest štipendij po 150 K za tiste nem. učiteljske, ki se zavežejo naučiti se slovenščine in napraviti maturo iz nje ter »delovati« najmanj tri leta na »slovenskih« šolah na Koroškem.

Šolske vesti iz Koroške. Imenovan je za nadučitelja v Kotmarivasi Filip Harrich v Lipi nad Vrbo, v Zg. Libučah Janez Greger v Št. Danijelu nad Pliberkom, v Št. Lipšu pri Rajneku Alojz Melcher v Auerlingu, v Šmihelu na Gosposveškem polju učitelj Jože Bauer v Šmarjeti v Rožu. Prestavljeni so nadučitelj Jožef Horvat iz Blač v Pontabelj, začasni šolski vodja Karl Hribernik iz Kotmarivasi v Lipo pri Vrbi, učitelj Franc Rabl od Fare v Blače, učiteljica Marta Eichberger od St. Salvatorja v Sp. Dravberg, učiteljica Terezija Kravina iz Žabnic v Podkloster, podučitelj Tomaž Mošič iz Malošč v Borovlje in podučiteljica Marija Križek iz Zg. Milštata v Podkloster.

V Prevaljah je glasom poročila »Mira« ustanovil župan Pristov novo posojilnico in hranilnico. Načelnik je g. Leop. Pristov, v načelstvu je poleg drugih tudi veleindustrijec Fr. Lahovnik.

Uvoz kave skozi Trst. Leta 1907 se je uvozilo skozi Trst 539.068 kvintalov kave, leta 1908 — 491.941 in leta 1909 — 533.535 kvintalov, torej povprečno 500.000 kvintalov na leto v vrednosti letnih 100 mil. kron.

Znižana voznina za delavce. Poročali smo nedavno, da je žel. ministerstvo dovolilo znižanje voznine za delavce, iščoče službo, če se izkažejo z izkaznico kake od železnice pripoznane posredovalnice za delo. Sedaj poročajo iz Trsta: Strokovno tajništvo Nar. Del. Org. se je svoj čas obrnilo na ravnateljstvo c. kr. državnih železnic v Trstu, da bi le to priznalo NDO kot posredovalnico za delo. — Ravnateljstvo je rešilo zadevo ugodno in priznalo NDO pravico, da sme izdajati delavcem, katerim poskrbi delo, legitimacije, na podlagi katerih dobi delavec pravico do polovične voznine po državni železnici do tistega mesta, kjer mu je NDO preskrbela delo. Legitimacije, ki veljajo le za vožnjo nad 50 km daljine, bo izdajalo strokovno tajništvo NDO.

Dnevna kronika.

Spor v avstrijski socialni demokraciji. Pri sobotni seji shoda socialno-demokratske strokovne organizacije je prišlo do novega spora. To pot so bili češki centralisti, ki so morali z vsjo strastjo občutiti objektivnost centralne strokovne komisije. Pri sestavi kandidatne liste se namreč ni prav nič oziralo na češke socialno-demokratske centralistične organizacije. V imenu čeških socialnih demokratov so izjavili delegati Täuber, Prašek in Kremel, da je kandidatna lista tudi za češke centralistične organizacije nesprejemljiva, da dela vtisk, kakor da vodstvo centralistične organizacije noče vpoštevati

Čehov, da češke centralistične organizacije, ki vendar predstavljajo 120.000 organiziranih delavcev, za centralni komite sploh ne eksistirajo, in delegat Tekan je zahteval spremembo kandidatne liste. Pri tozadnem glasovanju se je večina vzdržala glasovanja, dva delegata sta glasovala celo proti. Konečno se je češkim delegatom posrečilo dobiti vsaj enega zastopnika v 14 članskem komiteju in še ta je bil izvoljen proti volji čeških delegatov, ker mu manjka vsaka sposobnost za ta posel. Iz cele te zadeve zamore nastati še dalekosežen spor. Slovenski socialni demokrati seveda niso dobili v mednarodni komisiji nobenega zastopstva.

Novi nuncij na Dunaju. »Reichspost« poroča iz Rima, da bo naslednikom sedanjega papeževega nuncija Granito di Belmonte, ki postane v kratkem kardinal, imenovan apostolskim nuncijem na Dunaju opat benediktinskega samostana v Svici, Kolomban Brugger.

Društvene vesti.

v Iz Grada. Letni redni občni zbor graškega »Sokola« se vrši dne 31. tm. ob 8. uri zvečer v prostorih »Zum grünen Ager« Leonhardstrasse št. 3. z običajnim vsporedom. Slovanski gostje dobrodošli.

v Akad. društvo »Slovenija« na Dunaju si je izvolilo za zimski tečaj 1910/11 sledeči odbor: predsednik stud. iur. Stanko Virant, podpredsednik stud. iur. Radovan Brenčič, tajnik stad. med. V. Košir, blagajnik stud. iur. Juri Štempihar, knjižničar stud. med. Lojze Zbašnik, gospodar stud. iur. Anton Koder, urhivar stud. iur. Rude Trošt, namestnika stud. iur. France Zdolšek in Jože Rus, pregledniki stud. med. Mirko Černič, Ivan Rajšp, in stud. iur. Ivan Sajovic.

v »Akad. društvo slov. veterinarjev na Dunaju« si je na svojem 1. red. obč. zboru, 21. tm. izvolilo za tekoči zimski tečaj 1910/11. naslednji odbor: tov. cand. vet. Fr. Zavernik, predsednik, tov. cand. med. vet. J. Kodre, podpredsednik, tov. stud. med. vet. I. Pestotnik, tajnik, tov. stud. med. vet. Jan Vizjak, blagajnik, tov. stud. med. vet. P. Rihtarič, gospodar, tov. stud. med. vet. A. Močilnik in tov. stud. med. vet. J. Šerbec, namestnika, tov. cand. med. vet. Al. Škof in tov. stud. med. vet. Fr. Veble, preglednika.

Najnovejša brzjavna in telefonična poročila.

Bolezen srbskega prestolonaslednika.

Belgrad, 24. okt. Srbskemu prestolonasledniku se obrača stalno na boljše. Zdravniki upajo, da bo princ gotovo ozdravel. Ugoden preobrat na bolje je pridobil profesorju dr. Chwostek simpatije vsega belgrajskega prebivalstva. Ko je šel včeraj z dvornim zdravnikom dr. Mikolajevičem po ulici iz dvora v hotel »Moskva« — so mu klicali meščani: Živel Chwostek! Živela dunajska univerza!

Belgrad, 24. okt. Včeraj se je vršila po vseh cerkvah zahvalna služba božja za zboljšanje v prestolonaslednikovem stanju.

Belgrad, 24. okt. Današnji jutranji buletin se glasi: Dosedanji znaki bolezni so se zmanjšali. Toplota po dobro prebiti noči 37°1' C, žila 100 in dihanje 32.

Profesor Žiga Allemand umrl.

Dunaj, 24. okt. Danes zjutraj je umrl profesor na akademiji za umetnosti prof. Žiga Allemand v 71. letu starosti.

Svobodna šola pred državnim sodiščem.

Dunaj, 24. oktobra. Državno sodišče je imelo danes pod predsedstvom dr. Ungerja razsoditi o pritožbi društva »Svobodna šola« na Dunaju proti odloku naučnega ministerstva, po katerem bi se zasebna ljudska šola tega društva ne smela spremeniti v zaseben učni zavod brez verskega poduka. Sodišče je pritožbo zavrnilo.

Podban Chavrak v Zemunu.

Zemun, 24. oktobra. Podban Chavrak je včeraj podal volilec v enournem govoru svoj program za sabor. Dejal je, da ban nikakor ne namerava ustanoviti namestniške vladne stranke na Hrvaškem, temveč da hoče le doseči normalne politične razmere. Chavrak se boje potegoval za odstranitev službene pragmatike in za to, da se odstranijo vsi slučajni, ko se krši ogersko-hrvaška nagodba.

Spopad med Črnogorci in Turki.

Solun, 24. okt. Črnogorci so napadli turške vasi in turške vojne straže. Po triurnem boju je padlo 6 turških vojakov in je bilo več turških vaščanov ranjenih.

Število žrtev na Kubi.

Havana, 24. okt. Število oseb, katere so našle pri groznem viharju na Kubi smrt, znaša okrog 100.

GROŽEČA STAVKA OSOBA CESTNE ŽELEZNICE V TRSTU.

Trst, 23. oktobra. Na shodu osobja cestnih železnic v Trstu se je sklenilo, da stopijo zaupniki takoj z ravnateljem v dogovor glede zvišanja plač. Sklenilo se je tudi, prositi namestnika in župana za posredovanje. Stavke se z ozirom na publiko ni sklenilo.

IZ PORTUGALSKEGA.

Lisabon, 23. oktobra. (Poročilo »Agence Havas«.) Jutrašnji uradni list bo priobčil odlok, s katerim se bo določilo v vseh ljudskih šolah poduk posvetnih učiteljev. — Druga ministerijalna odredba bo določala, da se potopa proti vsem onim duhovnikom, ki bi se upirali vladi in oblastim, strogo po kazenskem zakonu.

SPORAZUMNA POGAJANJA V PRAGI.

Praga, 23. oktobra. V pogajanjih med Čehi in Nemci ni došlo doslej glede še spornih točk do sporazuma. Vendar pa se pričakuje od jutrišnje konference posebno vsled truda veleposestnikov popoln sporazum.

OBSODBA ZARADI DVOBOJA.

Bonn, 23. oktobra. Tukajšnje kazensko sodišče je obsodilo diajka Wastiana in Scholza zaradi dvo-boja s smrtnonevarnim orožjem na 3 tedne ječe in dijaka Lietzmanna zaradi soudeležbe na 3 dni trdnjavskega zapora.

VELIK POŽAR.

Cernovice, 23. oktobra. Ob 3. uri ponoči je nastal ogenj v velikem paromlinu bukovinske delniške družbe za paromlinstvo. Šest nadstropij visoko glavno poslopje je popolnoma pogorelo, skladišča in druga postranska poslopja so rešili. Škoda znaša jeden milijon kron in je krita z zavarovalnino.

SIJAMSKI KRALJ UMRIL.

Bangkok, 23. oktobra. Kralj Chulalongkoru je po kratki boleznj umrl. Prestolonaslednik je proglašen za novega kralja.

ZMEŠNJAVE NA GRŠKEM.

Atene, 24. oktobra. V soboto je zapustila večina grške narodne skupščine pri nekem glasovanju zbornico in tako izrekla Venizelosovi vladi nezaupnico. Ker je Venizelos zagrozil z demisijo, da ga je kralj nagovoril, da ne stori tega koraka. V čast Venizelosa se je priredil včeraj velikanski obhod po mestu.

Iz sodne dvorane.

F. E. Fridrich in Koren contra Spindler. Danes se je pričel pred tukajšnjim porotnim sodiščem kazenska obravnava v zadevi F. E. Fridricha iz Kazas pri Petrovčah in župana Korena v Petrovčah proti odgov. uredniku »Nar. Dnevni.« in »Nar. Lista« g. Vek. Spindlerju, ker so izšli v obema časnikoma ob priliki občinskih volitev v Petrovčah nekateri članki, ki so kritizirali občinsko gospodarstvo v omenjeni občini. Župana Korena zastopa dr. Benkovič, Fridricha pa dr. Zangger. V bratski slogi sedita torej pri jedni in isti mizi kot zastopnika dveh klerikalcev katol. narodni državni posl. dr. Benkovič in protestantsko-nacionalni celjski odvetnik dr. Zangger. Sodnemu dvoru predseduje dr. Roschanz, prisednika sta dr. Wenedikter in dr. Krančič. Obtoženi urednik g. V. Spindler je nastopil za trditve v obeh časnikih obširen dokaz resnice. Prečitala se je najprej cela vrsta notic in člankov »Nar. Dn.« naperjenih proti F. E. Fridrichu in pa cela množica dopisov in odlokov okrajnega glavarstva v Celju in štajerskega dež. odbora, ki v splošnem potrjujejo vsebino inkriminiranih člankov. Razprava se je ob 1. uri pop. prekinila in se nadaljuje ob 4. uri pop. Trajala bo morda več dni. Natančno poročilo priobčimo jutri. — Za porotnike so izžrebani sledeči gg.: Janez. Gajšek, trgovec, Celje, dr. Kolšek, odvetnik, Laški trg, Andrej Frece, trgovec, Zg. Sušica, Janez Konečnik, posestnik, Verhe, Luka Pogač, pos., Pameče, Anton Stergar, trgovec, Škale, Boštjan Selišek, posesntik, Celje, Karl Košenina, mesar, Vransko, Adolf List, posestnik, Breg pri Celju, Vinko Žurman, pos., Sv. Križ pri Slatini, Luka Putan, trgovec, Celje, Karl Vanič, trgovec, Celje.

Po svetu.

Po končanem železničarskem štrajku na Francoskem. Ker je stavka železničarjev končana, je vlada sklenila, v kratkem odpoklicati vse k orožnim vajam pozvane železničarje.

Morilec avstrijske cesarice. Truplo morilca avstrijske cesarice Lucchenija so včeraj obducirali v ta namen, da doženejo pri njem znake blaznosti. Tozadevna dosedanja raziskovanja so imela negativen uspeh, — vendar raziskovanja še niso končana.

v Drajze cigare. Tobačna režija pripravlja zvišanje cen za cigare. Kratke cigare bodo stale v bodoče 6 vin., britanike 16 vin., trabnke 18 v. Najbrž se bo to zgodilo proti novemu letu.

v Mnogostranska žena je vsakakor bivša soproga bivšega hrvatskega bana Raucha. Od svojega moža je bila sodnijsko ločena »od mize in postelje«, vsled česar bi se ne bila smela v drugič omožiti. Vendar se je poročila z avstrijskim nadporočnikom Grigoričem. L. 1906. pa se je spoznala z nekim Zoltan Topičem in mu je izročila upravo svojih posestev. Tudi se je z njim zaročila. Zadnji čas pa se je menda razmerje ohladilo, ker je baronica Topiča tožila in je bil obsojen najprej na 8 mesecev ječe, a ga je pozneje kraljeva sodnija oprostila. Sedaj je 44 letna žena zopet zaročena z nekim nadporočnikom.

v Podrobnosti o Wellmannovem poskusnem poletu v Evropo. Wellmannov zrakoplov je prevozil 1016 milj in je bil 72 ur v zraku. Medpo-

toma so se pokvarili motorji in popokali propelerji. Zrakoplov je bil tako prepuščen svoji usodi. Moštvo je mnogo trpelo pod spremembo temperature, ker je bil zrakoplov časih 3000 čevljev visoko, časih pa tik nad morjem. S strahovito hitrostjo je gnil vihar zrakoplov proti jugu, dokler niso v torek zjutraj zrakoplov in naleteli na parnik »Trent«. Wellmanna so brzojavno povabila različna varijete-gledališča proti visoki odškodnini, da bi predaval o svojem poletu.

v Kolera na Hrvaškem. Upanje, da se bo dala kolera v kali udušiti, se ni izpolnilo. Vsak dan zahteva strašna bolezen nove žrtve. Posebno je v nevarnosti mesto Osijek, odkoder se poroča že o dvanajstem slučaju kolere. Osiješka zdravstvena oblast je prepovedala pitje vode iz Drave.

Milijonar — goljuf. Policija v Sisku je aretirala tamošnjega večkratnega milijonarja Müllerja radi goljufije. Proti njemu je bilo vloženih 43 ovadb.

Nova bolezen. V okolici Ipswicha na Angleškem se je pojavila dosedaj popolnoma neznana epidemična bolezen. Bakteriološka preiskava je dognala bakcile, katere so našli že tudi pri tam poginilih podganah in kuncih. Bolezen sama pa je še popolnoma neznana.

Veliko poverjenje. Preiskava na postaji Nikolajevsk na sibirski železnici je dokazala, da je tamošnji načelnik postaje tekom par let poveril za pol milijona rubljev blaga.

Dr. Crippen in njegova ljubimka. Pri obravnavi, ki se je vršila minule dni v Londonu, se je dognalo, da je bil dr. Crippen obveščen o name-ravani aretaciji v Quebecu. O tem ga je obvestil neki mornar, ki je slučajno izvedel za Crippenovo tajnost. Dotični mornar in dr. Crippen sta se dogovorila, da se dan pred izkrcanjem skrije v spodnjih prostorih ladje in da napiše pismo, iz katerega bi se sklepalo, da je izvršil samomor. — Dr. Crippen je potem tudi res spisal pismo za gđ. Le Newe, v katerem je izražal svoje samomorilne namene. Po dogovoru je Crippen naslednjo noč med izlaganjem blaga pobegnil. Z vlakom bi se potem odpeljal na določeni kraj, kjer bi čakala Le Newe. Načrt pa se ni posrečil. — Med obravnavo je dr. Crippen med splošno pozornostjo zapustil mesto za obtožence, ter šel na kraj, določen za priče. Po angleškem zakonu je namreč dopuščeno, da obdolženec v svoji lastni zadevi izpove kot priča pod prisego. Njegova izpoved se je tikala prejšnjega njegovega življenja in ni nudila nič posebno zanimivega. Povedal je, da je poslušal en tečaj za anatomijo, poskusov z raztelesovanjem pa ni nikdar delal. Nadalje je povedal, da je bila njegova žena metresa nekega Lincolna, predno se je z njo poročil. Od leta 1900 nista več živela skupaj. Čigavo je truplo v kleti pod njegovim stanovanjem, tega ne ve. V soboto je bila izrečena proti dr. Crippenu obsodba. Obsojen je kot morilec svoje žene na smrt. Predsednik sodišča mu je naznanil, da naj ne pričakuje pomiloščenja. Dr. Crippea še vedno zatrjuje, da je nedolžen.

Književnost.

v »Slovenski Trgovski Vestnik« ima v svoji 10. št. sledečo vsebino: 1. Dr. R. Marn: Navodila glede penzijskega zavarovanja privatnih uslužben- cev. 2. Fr. Štupar: Mednarodni občevelni jezik esperanto. 3. F. K. Vožický: Referat »Narodno-gospodarskega društva v Pragi«. 4. Rudolf Šega: Karteli in trgovina. 5. Iz trgovske prakse. 6. Slo- vensko trgovsko in obrtno društvo v Mariboru. 7. Raznoterosti. 8. Društvene vesti. 9. Književnost. 10. Oglasi.

v Trgovski koledar za leto 1911 je izšel ter ima naslednjo vsebino: Slovensko trgovsko društvo »Merkur« in odbor, posredovalnica, trgovski dom, koledar, kolkovne lestvice, podrobna določila, za kolkovanje lestin, spisov, računov itd., pošne do- ločbe, obrestne tabele, tabela za razredčenje al- kohola, dolgotna mera, mera za sukno, uteži, ko- vani denar, mere in uteži nekaterih držav, ki še niso uvedle metričnega sistema, preračunjevalne tabele, tabela za preračunanje domačega in tujega denarja, tabela za izračunanje dni od enega da- tuma do drugega, računanje obresti, kontokorent, užitninska tabela za mesto Ljubljana, užitninska tarifa za meso in vino izven zaprtih krajev, tabela za osebno dohodnino, avstrijski konzulati, ugod- nosti na železnicah za trgovske potnike, ki imajo kovčke z vzorci, potni list, dopustnost trgovskega potovanja, kako se protokolira firma, kaj je treba storiti osebam, ki hočejo postati samostojni tr- govci, posebna določila za izvrševanje trgovine z mešanim, specerijskim, materialnim in kolonijal- nim blagom, obrtne pravice trgovcev, ki prodajajo izdelano moško, žensko in otroško obleko ter pro- dajalcev čevljev, pokojninski zakon za zasebne uslužbence, službeno razmerje trgovskih in drugih zasebnih uslužbencev, (sotrudniški zakon), delovni čas trgovskih uslužbencev in zapiranje trgovin, delovni čas v trafikah in zapiranje trafik, pod- porni zaklad slov. trg. društva »Merkur«. Letošnji koledar se odlikuje po obširni izborni vsebini, tako da je vreden sovrstnik dosedaj izišlih koledarjev društva »Merkur«. Koledar prav toplo priporo- čamo občinstvu, posebno pa slovenskemu trgovstvu. Koledar je uredil g. dr. Rudolf Marn. Cena mu je s poštino vred K 120.

Loterijske številke.

Trst, dne 22. oktobra 1910: 44, 8, 37, 89, 21.
Linc. " " " " 46, 82, 75, 15, 25.

Dobro izurjena

prodajalka

mešane stroke išče službe takoj. — Ponudbe blagovolijo se poslati upravnistvu lista.
582 3 3

Prednaznanilo!

Od sobote dne 22. oktobra vsak dan od zjutraj do 9. ure zvečer na glaziji

Dietze-jeva pasijonska razstava

v kateri se kažejo oberamergavske pasijonske igre od rojstva Kristusovega do Vstajenja v naravni velikosti (voščene slike). Vstopnina za odrasle 30 vinarjev, za otroke 10 vinarjev, nadaljna plačila za katologe ali napitnine se ne dajejo.

297 — 31

Šubičeva slika

Franceta Prešerna
ter Groharjev

∴ Primož Trubar ∴

v okvirju ali brez okvirja se dobita v Zvezni trgovini v Celju. Velika zaloga najrazličnejših svetih in moder- nih slik. Portreti slavnih pisateljev, muzikov itd. Ceniki na zahtevo franko.